

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2015- 2017. godine
Proljeće 2014. godine**

Sarajevo, april/travanj 2014. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	5
3. Tržište rada.....	6
4. Cijene.....	7
5. Monetarni sektor.....	8
6. Bankarski sektor.....	9
7. Vanjska trgovina.....	10
8. Strana direktna ulaganja.....	12
Skraćenice.....	14

Uvod

Perspektive za period 2015. – 2017. godine, dokument koji daje proljetni preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast

Nakon realnog pada (od 0,9%) u 2012., BiH ekonomija je prema procjeni DEP-a ostvarila skroman realni rast od 1,5% 2013. godine. Ovaj rast je bio nošen prije svega rastom izvoza (6,9%) i industrijske proizvodnje (6,7%), dok domaća tražnja bilježi neznatno povećanje uz skroman rast uvoza (1,4%).

Oporavak proizvodnje električne energije nakon problema u prethodnoj godini je bio glavni faktor rasta robnog izvoza. Ovo je zajedno sa rastom izvoza u prerađivačkoj industriji ponajviše dovelo do nominalnog godišnjeg smanjenja vanjskotrgovinskog deficita od 11,4%. U isto vrijeme, privatna i javna potrošnja bilježe tek neznatan realni rast praćen skromnim povećanjem investicija prije svega u domenu javnih radova.

Stagnacija privatne potrošnje je bila rezultat blagog smanjenja raspoloživog dohodka građana dok je javna potrošnja bila ograničena blagim smanjenjem javnih prihoda u 2013. Stagnacija broja zaposlenih, prosječne plate i socijalnih davanja države, te smanjenje novčanih priliva građana iz inostranstva od 2,2% su onemogućili rast privatne potrošnje. Javni radovi su bili glavni izvor blagog rasta investicija u 2013. godini. Aktiviranje ranije odobrenih sredstava, te "Stand by" aranžman sa MMF-om su obezbjedili povoljno inostrano kreditiranje (od strane međunarodnih institucionalnih kreditora) izgradnje cestovne infrastrukture (prije svega u FBiH) čime je više nego amortizovan pad privatnih investicija. Ipak, situacija bi se trebala postepeno poboljšavati u narednom periodu.

Naime, očekivani ekonomski rast nekih od važnijih ekonomskih partnera iz bližeg okruženja, te rast Euro zone bi trebali ojačati BiH ekonomski rast tokom 2014-15. godine. Ovo bi trebalo i više nego iskompenzirati odsustvo snažnog doprinosa rastu od strane proizvodnje i izvoza električne energije iz 2013. kada je došlo do normalizacije sistema nakon velikih problema u prethodnoj godini. Nakon blage recesije Euro zone u 2013., u zimskim projekcijama DG Ecfina se očekuje skroman realni od 1,1% u 2014., te nešto jača stopa od 1,8% 2015. godine. Pri tome, u Njemačkoj i Austriji se 2014. očekuje rast od 1,5-1,8% što je višestruko više u odnosu na 2013.

Nakon toga se očekuje daljnje blago jačanje rasta i u 2015. godini. U isto vrijeme, Italija bi nakon pada od 1,9% u 2013. trebala zabilježiti skroman rast od 0,6% u 2014. koji bi trebao biti udvostručen već 2015. godine. Slično tome, realni pad u Hrvatskoj od 0,7% iz 2013. bi mogao biti pretvoren u blagi rast (od 0,5%) naredne godine. Ova stopa bi također trebala biti više nego udvostručena 2015. godine. Od važnijih zemalja iz okruženja Slovenija je jedina zemlja koja bi trebala zadržati negativan ekonomski rast (0,1%) u 2014., nakon čega se očekuje povećanje od 1,3% u narednoj godini.

Sve ovo bi trebalo dovesti do jačanja izvoza i industrijske proizvodnje čime bi višegodišnji negativan trend broja zaposlenih mogao biti konačno zaustavljen i blago preokrenut. Pored toga, ekonomski rast u okruženju bi mogao poboljšati trendove kako tekućih tako i kapitalnih novčanih priliva iz inostranstva. Očekuje se da bi pomenuti faktori trebali dovesti do postepenog jačanja ekonomskog rasta koji bi mogao iznositi 2,7% u 2014., te 3,4% u 2015. godini. Ovaj rast bi trebao prije svega biti nošen rastom izvoza, te postepenim jačanjem privatne potrošnje i investicija. S druge strane, jačanje domaće tražnje bi trebalo dovesti do povećanja rasta uvoza, te skromnog realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 2% u 2014. godini.

Očekivano postepeno jačanje ekonomskog rasta u Euro zoni i neposrednom okruženju bi trebalo dovesti do daljnjeg takođe postepenog jačanja BiH ekonomskog rasta koji bi u 2016. trebao iznositi 4,3%, odnosno 4,6% 2017. godine. Naime, daljnje poboljšanje situacije u okruženju bi trebalo donijeti veću izvoznu tražnju i jačanje inostranih priliva novca. To bi trebalo dovesti do postepenog jačanja BiH ekonomskog rasta prije svega kroz daljnje jačanje izvoza, te privatne potrošnje i investicija. Obzirom da glavne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta dolaze iz vanjskog sektora, tu se upravo nalaze i glavni rizici njihovog ostvarenja. Naime, slabiji ekonomski rast u okruženju ili eventualne recesije u budućnosti bi mogli ponovo značajno ugroziti BiH ekonomski rast.

Industrijska proizvodnja

Prema preliminarinim podacima BHAS-a za 2013. godinu Bosna i Hercegovina je za razliku od glavnih trgovinskih partnera zabilježila iznenađujuće visok rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,7% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim ova relativno visoka stopa rasta industrijske proizvodnje u odnosu na ostale zemlje u okruženju ostvarena je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvoza tokom 2013. godine. Najzačasniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje ostvaren je u prerađivačkoj industriji i sektoru za proizvodnju električne energije koji su u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili povećanje proizvodnje od 9,5% odnosno 5,6%, dok je u sektoru rudarstva zabilježen godišnji pad proizvodnje od oko 4%. Ovdje posebno treba istaći doprinos sektora za proizvodnju električne energije koji je zahvaljujući povoljnim vremenskim prilikama ostvario zavidan nivo proizvodnje i izvoza što je u konačnici bilo ključno za ostvareni rast industrijske proizvodnje na kraju godine.

Posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a i preliminarne podaci za 2014. godinu nagovještavaju poboljšanje ekonomskih aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta u zemljama EU u odnosu na prethodnu godinu, što će predstavljati glavnu determinantu kretanja industrijske proizvodnje u BiH. Tokom 2014. godine očekuje se da bi pozitivni ambijent u međunarodnom ekonomskom okruženju trebao omogućiti nastavak stabilnog trenda rasta industrijske proizvodnje u BiH sa očekivanom stopom rasta od 4,5%. Ključnu ulogu bi trebala imati bh. prerađivačka industrija koja čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje i u velikoj mjeri je izvozno orijentisana. Jačanje izvozne tražnje trebalo bi omogućiti tradicionalno dominantnim industrijskim grana u BiH (metalna industrija, drvna industrija i proizvodnja namještaja, proizvodnja rezervnih dijelova i autopresvlaka te prehrambena i hemijska industrija) da u određenoj mjeri poboljšaju nivo proizvodnje i izvoza u odnosu na prethodnu godinu.

U prilog ovim očekivanjima idu i saopštenja entitetskih zavoda za statistiku prema kojima je u prva dva mjeseca 2014. godine ostvaren rast inudstrijske proizvodnje od 6,3 % u FBiH, odnosno 5,2% u RS. Tokom 2015. godine u zemljama EU očekuje se nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta od oko 2% koji će biti podpomognut i jačanjem investicija sa godišnjom stopom rasta od oko 3,6%. Oporavak gotovo svih sektora EU ekonomije pozitivno će se odraziti na proizvodne procese kako u širem regionu tako i u Bosni i Hercegovini. Povećani nivo izvozne tražnje rezultirat će poboljšanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se prema projekcijama DEP-a očekuje godišnji rast proizvodnje od oko 5,7%. Pored izvozno orjentiranih grana bh. prerađivačke industrije zbog očekivanih investicionih aktivnosti tokom 2015. godine očekuje se pozitivan doprinos i onih grana koje su determinisane domaćom tražnjom. S druge strane tokom 2015. godine očekuje se da bi i energetske sektor koji ima veoma važnu ulogu u ukupnoj industrijske proizvodnje te uključuje rudnike, sektor za proizvodnju električne energije i proizvodnju derivata nafte trebao ostvariti povećanje proizvodnje od oko 5% što će dodatno poboljšati nivo industrijske proizvodnje u BiH tokom 2015. godine.

Daljnje jačanje oporavka većine industrija u EU tokom 2016-2017. godine je korišteno kao pretpostavka projekcije intenziviranja oporavka BiH industrijske proizvodnje sa projiciranim godišnjim rastom od preko 6%. Veća iskorištenost kapaciteta u EU bi kroz rast izvozne tražnje trebali rezultirati daljnjim povećanjem BiH prerađivačke industrije i njenom postepenom vraćanju na nivo predkriznog perioda. Nastavak investicionih ulaganja u infrastrukturu i energetiku bi također trebao značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Takođe se očekuje nastavak trenda rasta proizvodnje u energetske sektoru koji je u prethodnom periodu bio jedan od glavnih nosilaca industrijske proizvodnje.

Tržište rada

Iako se ne mogu očekivati veći pozitivni pomaci na tržištu rada, sporiji rast broja nezaposlenih u 2013. godini bi mogao nagovijestiti postepeni prestanak smanjenja broja zaposlenih u 2014. godini. Takođe, pretpostavljeni rast¹ investicija, izvoza i uvoza, industrijske proizvodnje bi mogao doprinijeti usporavanju smanjenja broja zaposlenih u privatnom sektoru koji je u periodu krize registrovao najveći broj otpuštenih lica. Prema posljednjim projekcijama EK, broj zaposlenih u EU u 2014. godini će se skromno uvećati. Analogno spomenutim pretpostavkama u BiH se u 2014. godini može očekivati rast broja zaposlenih (0,4%) i neto plata (1%). Plate u privatnom sektoru mogle bi zadržati nešto veću stopu rasta u odnosu na javni sektor zbog budžetskih restrikcija.

Pozitivne promjene na tržištu rada u BiH se mogu očekivati 2015. godine. Evropska Komisija predviđa u EU smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih uz ekonomski rast podstaknut rastom obima investicija i vanjske trgovine. U skladu sa dešavanjima u EU u BiH se takođe očekuje nešto brži ekonomski rast u odnosu na 2014. godinu, što bi doprinijelo povećanju broja zaposlenih lica (1% g/g).

Bolja poslovna klima bi se pozitivno odrazila na neto plate koje bi se u 2015. godini mogle uvećati za 2,3% g/g.

U 2016. i 2017. godini se očekuje uvećanje obima investicija, trgovine i industrijske proizvodnje što bi imalo pozitivan uticaj na tržište rada, odnosno na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plata. Na osnovu spomenutog, pretpostavlja se da bi ukupan broj zaposlenih u BiH u 2016. godini mogao biti uvećan za 1,5%, odnosno 1,7% u 2017. godini. Rast obima poslova bi se pozitivno odrazio na plate koje bi mogle biti veće za 2,9% u 2016. godini, odnosno 3,2% u 2017. godini.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija na tržištu rada su prvenstveno nivo potražnje, investicija i trgovine ne samo u BiH nego i u EU. Nezadovoljavajući poslovni ambijent bi mogao uticati na ukupan ekonomski rast i odgoditi pozitivna dešavanja na tržištu rada, odnosno povećanje broja zaposlenih i neto plata.

Cijene

Kao i prethodnih godina promjena cijena u BiH je determinisana kretanjem svjetskih cijena hrane, energenata (prvenstveno nafte i gasa), ali i promjenama cijena komunalija, akcizama i sl. Prema posljednjim projekcijama MMF-a cijene nafte se ne bi trebale značajno mijenjati u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu, dok bi cijene gasa trebale biti nešto niže u istom periodu. Slično je sa cijenama hrane koje bi prema procjenama MMF-a trebale biti niže u 2014. godini. U skladu sa navedenim, procjena EK (European Economic Forecast, Winter 2014) je da će inflacija u EU biti nešto niža u odnosu na 2013. godinu.

U BiH se takođe ne očekuje značajan rast cijena uzimajući u obzir promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. Od domaćih komponenti koje doprinose rastu cijena uzeto je u obzir novo uvećanje akciza na duvanske proizvode u BiH od januara 2014. godine, što je nastavak procesa usklađivanja akciza sa evropskom regulativom. Na osnovu navedenog, u BiH u 2014. godini možemo očekivati gotovo nepromijenjen nivo cijena (0,1% g/g).

Međutim, ukoliko bi se cijene hrane u BiH u 2014. godini nastavile smanjivati, to bi uticalo na pad opšteg nivoa cijena u BiH (zbog velikog udjela kategorije hrane u CPI indeksu).

U 2015. godini prema projekcijama MMF-a cijene nafte na svjetskom tržištu bi trebale biti niže u odnosu na 2014. godinu, dok bi cijene gasa ostale nepromijenjene. Ipak, procjene EK (European Economic Forecast, Winter 2014) su da bi cijene hrane u 2015. godini mogle biti veće, pa se u EU predviđa inflacija od 1,5%. Uzimajući u obzir navedena kretanja cijena kao i nastavak uvećanja akciza na cigarete, u BiH se u 2015. godini može očekivati rast cijena od 1,1%. Slična kretanja se očekuju i u periodu 2016.-2017., odnosno rast cijena u BiH bi mogao iznositi oko 1% odnosno 1,2% respektivno.

Osnovi rizici za ostvarenje projekcija cijena su grupisani u dvije grupe: eksterni i domaći. Eksterni rizici su poskupljenja energenata i hrane koja bi značajno doprinijela povećanju opšteg nivoa cijena. Domaći rizici su prvenstveno veće cijene komunalija, što bi takođe doprinijelo rastu cijena u BiH.

Monetarni sektor

U 2013. godini svi monetarni agregati ostvarili su pozitivan godišnji rast, što je nastavljeno i u prvom mjesecu 2014. godine. Uz pretpostavku daljnjeg postepenog oporavka bh. ekonomije, do kraja 2014. godine može se očekivati stopa rasta ukupne novčane mase oko 4% g/g. Razlog nešto usporenije stope rasta jeste da se očekuje usporavanje rasta ukupnih depozita. U 2013. godini ukupni depoziti zabilježili su rast od 6,9%, što je najbrži rast unazad 5 godina, odnosno od ekonomske krize u 2008. godini. Ovaj rast prvenstveno je generiran od strane sektora stanovništva koji već godinama pokazuje veću sklonost štednji, nego potrošnji. Međutim, iako bh. ekonomija ide ka skromnom oporavku, situacija na tržištu rada još uvijek je daleko od značajnog oporavka. Samim tim, nastaviti će se pritisak na dohodak građana, pa tako i na štednju što će imati velik utjecaj i na ukupne depozite.

U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH, pa samim tim i pozitivan učinak na razvoj monetarnog sektora, odnosno očekuje se nastavak rasta depozita (koji ulaze u sastav M2), kao i gotovine izvan banaka. Stopa rasta M2 mogla bi se kretati od 5,5% - 7% g/g. Devizne pričuve u 2013. godini ostvarile su rast od 8,6% g/g zahvaljujući pozitivnom rastu izvoza, dok je uvoz u BiH imao negativan rast g/g. Također, pozitivan doprinos rastu deviznim pričuvama dale su i tranše Međunarodnog monetarnog fonda po osnovu IV. „Stand by“ aranžmana.

Ukupne devizne pričuve u 2013. godini iznosile su 7,1 mlrd. KM. Pozitivan godišnji rast nastavljen je i u prvom mjesecu 2014. godine. Međutim, poredeći s krajem 2013. godine, zabilježeno je smanjenje od 0,6%. Iako se u 2014. godini prognozira nastavak rasta izvoza, također se očekuje i rast uvoza u BiH što će usporiti rast deviznih pričuva (rast 3,6% g/g).

Također, projicira se i manji rast doznaka iz inozemstva, kao i priljeva po osnovu direktnih stranih ulaganja što će se pozitivno odraziti na stanje deviznih pričuva. Međutim, učinak koje su tranše MMF-a imale na devizne pričuve u prošloj godini bi mogao izostati u 2014. godini. Prema trenutno dostupnim podacima, otplate kredita od prethodnih aranžmana s MMF-om su veće od uplate nove rate kredita zadnjeg „Stand by“ aranžmana. Uvjet za uplate preostalih rata jeste usvajanje određenih izmjena ili određenih novih zakona, kao što je npr. usvajanje novih zakona o radu u FBiH i RS.

U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se daljnji ekonomski oporavak EU kao glavnog trgovinskog partnera. Samim tim, očekuje se i rast vanjskotrgovinske razmjene BiH. Rast izvoza, ali i uvoza, praćeno manjim rastom doznaka iz inozemstva, priljevima po osnovu direktnih stranih ulaganja i dr. priljeva iz inozemstva, imat će pozitivan učinak na devizne pričuve čiji rast bi se mogao kretati do 4,5%.

Bankarski sektor

U 2014. godini očekuje se nastavak blagog ekonomskog oporavka BiH. Očekivanja za 2014. godinu jesu rast vanjskotrgovinske razmjene kao rezultat oporavka glavnog vanjskotrgovinskog partnera, tj. EU, i skromnog rasta domaće tražnje, te rast investicija.

Na tržištu rada rast broja nezaposlenih očekuje se da bude na minornoj razini ili stagnira, dok se previđa vrlo nizak rast broja zaposlenih osoba kao i neto plaća (u nominalnom smislu). Međutim, osjetno pozitivna kretanja na tržištu rada će izostati u 2014. godini. Pritisak na dohodak građana bit će prisutan i u 2014. godini što će imati odraz na štednju ovog sektora.

Iz toga razloga do kraja godine očekuje se manje usporavanje stope rasta depozita sektora stanovništva koji čine najveći dio ukupnih depozita i koji su prethodnih godina bili generator njihovog rasta. U 2014. godini može se očekivati stopa rast ukupnih depozita do 5%.

S druge strane, očekuje se i slab rast krajnje potrošnje u 2014. godine koja će dijelom biti financirana bankarskim kreditima. Međutim, kretanje kredita bit će uvjetovano kako potražnjom s jedne strane, tako i ponudom s druge strane.

Ponuda kredita uveliko će ovisiti o kretanju domaćih depozita, budući da postoji trend smanjena inozemne pasive banaka unazad nekoliko godina, odnosno prisutan je trend smanjenja izloženosti inozemnih bankarskih grupacija u BiH. Također, ponuda će ovisiti i o kvaliteti kreditnog portfolija koji unazad nekoliko godina pokazuje pogoršanje. Iz navednog se može zaključiti da će jače kreditiranje izostati u 2014. godini. Do kraja 2014. godine rast ukupnih kredita mogao bi se kretati do 4% g/g.

U razdoblju od 2015. – 2017. godine, očekuje se nastavak ekonomskog rasta kako vanjskotrgovinskih partnera BiH, tako i BiH. Jača potražnja za bh. proizvodima, kao i jačanje domaće potražnje u narednom razdoblju imat će pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH. U ovom razdoblju također se očekuje i rast industrijske proizvodnje i investicija, kao i daljnja stabilizacija tržišta rada. Ovakva kretanja trebala bi se pozitivno odraziti i na aktivnosti bankarskog sektora.

U razdoblju od 2015. – 2017. godine rast kredita mogao bi se kretati oko između 5% - 6%. Slične godišnje stope rasta mogu se očekivati i na strani depozita (6% - 8%), a naročito pozitivan učinak na rast depozita može imati privatizacija strateških poduzeća u BiH.

Vanjska trgovina

Tokom 2013. godine, nominalna stopa izvoza roba veća je za 6,6%, dok je s druge strane uvoz roba i doživio blagi pad po stopi od 0,5%. Nominalna vrijednost ukupnog izvoza roba je iznosila 8,3 milijarde KM. Redovan izvoz je iznosio 5,2 milijarde KM, a izvoz nakon unutrašnje obrade iznosio je 3,1 milijardu KM. Ukupan uvoz roba iznosio je 15,1 milijardu KM u šta su uključeni redovni uvoz koji je iznosio 13,1 milijardu KM i uvoz na unutrašnju obradu 1,9 milijardi KM.

Prema pretpostavkama i projekcijama DEP-a, za 2014. godinu, očekuje se rast izvoza od 8,2% sa nominalnom vrijednošću od 9,1 milijardu KM, s druge strane očekuje se i rast uvoza po stopi od 7,5% sa nominalnim vrijednošću u iznosu od 16,2 milijarde KM.

Izvoz **intermedijarnih proizvoda** imaće stopu rasta od 3,1% prije svega zahvaljajući povećanju izvoza željeza i čelika od 10% koji su najznačajniji proizvodi u ovoj kategoriji proizvoda. Očekivanja su da će i uvoz intermedijarnih proizvoda rasti po stopi od 2,3% te dostići vrijednost od 4,7 milijardi KM. Od intermedijarnih proizvoda najviše će se uvoziti hemikalije i hemijski proizvodi u vrijednosti od skoro 1 milijardu KM.

Očekuje se izvoz **energije** od skoro 900 miliona KM u koju su uključeni električna energija sa 425 miliona KM i rafinirani naftni proizvodi sa vrijednošću od 314 miliona KM. Izvoz ove kategorije proizvoda bilježiće negativnu stopu rasta od 8,2%. S druge strane uvoz energije rasti će po stopi od 3% i imaće vrijednost od 3 milijarde KM gdje će se najviše uvoziti sirova nafta i rafinirani naftni derivati u vrijednosti od 2,4 milijarde KM. Uvoz sirove nafte bilježiće stopu rasta uvoza od 7%. **Kapitalni proizvodi** imaće vrijednost izvoza od 1,2 milijarde KM sa stopom rasta izvoza od 9,9%, s druge strane uvoz ove kategorije proizvoda bilježiće takođe pozitivnu stopu rasta u iznosu od 3,3% sa vrijednošću uvoza u iznosu od 2,5 milijardi KM.

Netrajni proizvodi za široku potrošnju bilježiće vrijednost izvoza od 1,8 milijardi KM i stopom rasta izvoza od 6%. Na strani uvoza situacija je slična, uvoz će rasti po stopi od 2,2% i dostići će vrijednost od 4 milijarde KM. U ovoj kategoriji proizvoda najviše će se uvoziti prehrambeni proizvodi u vrijednosti preko 1,5 milijardi KM. Značajan uvoz u ovoj kategoriji proizvoda bilježiće i koža i njeni srodni proizvodi sa vrijednošću uvoza većom od 500 miliona KM.

Trajni proizvodi za široku potrošnju bilježiće vrijednost izvoza od 985 miliona KM i stopu rasta izvoza od 12,3%. U ovoj kategoriji proizvoda najznačajniji je namještaj kao i presvlake za automobilska sjedišta čiji će izvoz dostići vrijednost od 920 miliona KM. Na drugoj strani, uvoz ove kategorije proizvoda imaće vrijednost od 437 miliona KM. Prema procjenama i projekcijama DEP-a ovaj period će karakterisati stalni rast kako izvoza tako i uvoza roba. Izvoz za 2015. godinu imaće vrijednost od 9,9 milijardi KM i stopu rasta od 9,3%, do 2017. godine vrijednost izvoza će porasti na 11 milijardi KM i bilježiće stopu rasta izvoza od 11,2%. Uvoz za 2015. godinu imaće vrijednost od 17,6 milijardi KM i stopu rasta od 8,3%, uvoz roba do 2017. godine ostvarivaće vrijednost od 19,6 milijarde KM i stopu rasta od 11,4%.

Intermedijarni proizvodi. Izvoz ove kategorije proizvoda bilježiće stalni rast do 2017. godine. Izvoz za 2015. godinu imaće vrijednost od 3,4 milijarde KM i stopu rasta od 6,3%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše će se izvoziti bazni plemeniti i obojeni metali, kao i željezo i čelik. Vrijednost izvoza ove kategorije proizvoda će do 2017. godine imati vrijednost od 3,9 milijarde KM i stopu rasta od čak 7%. Na strani uvoza ove kategorije proizvoda možemo reći da je situacija slična, jer će stopa uvoza rasti za 2015. godinu 4%, za 2016. godinu 4,8% i na koncu 2017. godine uvoz ove kategorije proizvoda rasti će po stopi od 4,6%. Posmatrano vrijednosno uvoz ove kategorije proizvoda u 2015. godini imaće vrijednost od 4,9 milijardi KM i ta vrijednost će se do kraja 2017. godine povećati na 5,3 milijarde KM.

Energija. Izvoz ove kategorije proizvoda za 2015. godinu imaće vrijednost od 941 milion KM (od čega je 459 miliona KM izvoz električne energije) koja će do kraja 2017. godine porasti na 1 milijardu KM (električna energija 545 miliona KM). Stope izvoza ove kategorije proizvoda bilježiće stalni rast, pa će tako za 2015. godinu taj rast iznositi 5%, za 2016. godinu 8,3% i na kraju za 2017. godinu 7,7%. Uvoz ove kategorije proizvoda takođe će da bilježi stalni rast tako će za 2015. godinu vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda biti 3 milijarde KM, a stopa rasta od 2,1%, vrijednost uvoza će do kraja 2017. godine porasti na 3,3 milijarde KM, a stopa rasta uvoza će biti 4,2%. U Ovoj kategoriji proizvoda najznačajniji uvozni proizvodi su sirova nafta i rafinirani naftni proizvodi čiji će uvoz takođe rasti iz godine u godinu.

Kapitalni proizvodi. Izvoz kapitalnih proizvoda u 2015. godini bilježiće vrijednost od 1,3 milijarde KM i stopu rasta od 9,2%. Vrijednost izvoza kapitalnih proizvoda će do kraja 2017. godine porasti na 1,5 milijardi KM, a stopa rasta izvoza biće 10,8%. U ovu kategoriju proizvoda spadaju mašine i uređaji kao i dijelovi za motorna vozila koji su najznačajniji predstavnici ove kategorije proizvoda, a čiji će izvoz u 2015. godini biti 611 miliona KM, u 2016. godini 666 miliona KM i na kraju 2017. godine izvoz ovih proizvoda bilježiće vrijednost od 722 miliona KM. S druge strane, uvoz ove kategorije proizvoda takođe će bilježiti pozitivne stope rasta i stalni rast vrijednosti uvoza. U ovoj kategoriji proizvoda najznačajniji uvozni proizvodi su motorna vozila čiji će se uvoz kretati od 924 miliona KM za 2015. godinu do skoro 1 milijardu KM krajem 2017. godine. Vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda u 2015. godini imaće vrijednost od 2,6 milijardi KM koju će pratiti stopa rasta od 4,1%.

Tokom 2016. godine uvoz kapitalnih proizvoda će imati vrijednost od 2,7 milijardi KM i stopu rasta uvoza od 4,9%, da bi na kraju 2017. godine vrijednost uvoza bila skoro 3 milijarde KM sa stopom rasta uvoza kapitalnih proizvoda od čak 5,7%. **Netrajni proizvodi za široku potrošnju.** Kao i za predhodne tako i za ovu kategoriju proizvoda možemo reći da će imati stalni rast kako izvoza tako i uvoza do kraja 2017. godine. Izvoz ove kategorije proizvoda u 2015. godini imaće vrijednost od 1,9 milijardi KM i stopu rasta od 5,9%. Netrajni proizvodi za široku potrošnju na kraju 2017. godine imaće vrijednost izvoza od 2,1 milijardu KM i respektabilnu stopu rasta izvoza od 7,3%. Uvoz ove kategorije proizvoda tokom 2015. godine imaće vrijednost od 4,1 milijardu KM i stopu rasta uvoza od 3,3%. Za 2016. godinu projeciran je rast uvoza od 3,9% i nominalna vrijednost uvoza od 4,3 milijarde KM, da bi na kraju 2017. godine vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda dostigla vrijednost od 4,5 milijardi KM i stopu rasta uvoza od 4,1%. Najznačajniji uvozni proizvod u ovoj kategoriji proizvoda je prehrana koju će BiH tokom 2015. godine uvoziti po vrijednosti od 1,5 milijardi KM, a na kraju 2017. godine uvoz prehrambenih proizvoda dosegneće vrijednost od 1,6 milijardi KM.

Trajni proizvodi za široku potrošnju. Izvoz ove kategorije proizvoda je značajan za BiH, jer je u nju smješten najmeštaj koji predstavlja jedan od najznačajnijih izvoznih potencijala BiH. Međutim, bitno je naglasiti da se pod namještajem, a prema carinskoj tarifi vode i auto presvlake za sjedišta koje BiH u značajnoj mjeri izvozi na svjetska tržišta za potrebe svjetskih auto brendova. Izvoz ove kategorije proizvoda za 2015. godinu imaće vrijednost od 1 milijardu KM i stopu rasta izvoza od 11,1%. Na kraju 2017. godine izvoz ove kategorije proizvoda bilježiće vrijednost od 1,3 milijarde KM i značajnu stopu rasta izvoza od 11,5%.

Strana direktna ulaganja

U 2014. godinu se očekuje ukupna strana ulaganja u iznosu od 630-690 miliona KM. Od toga 190 do 250 miliona KM bi iznosila uobičajena ulaganja na osnovu prosjeka iz zadnje tri godine i predviđanja slabog ili negativnog privrednog rasta u zemljama Evropske Unije i zemljama u okruženju. Od stranih ulaganja u elektroenergetski sektor se očekuje oko 440 miliona KM. „KTG Zenica“ je u julu 2013. godine je potpisala ugovor sa kineskom kompanijom „SEPCO III“ za izgradnju „Termoelektrane-Toplane Zenica“. „SEPCO III“ bi trebao po sistemu „ključ u ruke“ završiti „To-TE Zenica“ u roku od 29 mjeseci uz ukupno ulaganje u projekat oko 500 miliona KM (250 miliona EUR). Time bi u „TE-TO Zenica“ prema postojećoj dinamici ulaganja bila u 2014. godini do 50 miliona KM. „EFT grupa“ (Energy Finacing Team) je potpisala koncesione ugovore za izgradnju „TE Stanari“ i proširenje postojećeg rudnika te za izgradnju hidroelektrane „HE Ulog“ (izgradnja je povjerena kineskoj firmi „Sinohido“). Ukupna ulaganja u ove projekte će iznositi 1,2 milijarde KM do kraja 2017. godine. Postojećom dinamikom ulaganja „EFT grupacija“, obezbjedila bi u 2014. godini oko 290 miliona KM. U RS je planiran početak izgradnje „TE Ugljevik 3“ u ukupnom iznosu od oko 1,4 milijarde KM u periodu od 3-4 godine i poslovi bi se trebali izvoditi preko formiranog zajedničkog preduzeća "Komsar enerđi RS" u kome je vlasnik 90% „Comsar Energy“ Ltd., a 10% „Rudnik i Termoelektrana Ugljevik“. Potpisan je ugovor za gradnju sa kineskom "China Power Engineering Consulting Group Corporation" (CPECC), dok kompletnim procesom izgradnje u tehnološkom i tehničkom smislu rukovodi američka firma "Black and Veatch". Planiran je početak gradnje u drugom polugodištu i uz pretpostavku da bi ulaganje u ovoj godini iznosilo oko 100 miliona KM.

Do kraja 2013. godine se nisu stvorili preduslovi za početak privatizacije tako da se nastavak procesa očekuje u 2014. godini prema već usvojenom planu.

U 2015. godini se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 880-940 miliona KM. Od ulaganja u elektro energetski sektor u ukupnom iznosu od oko 690 miliona KM te ulaganja u ostale sektore u rasponu 190-250 miliona KM. U 2015. godini „TE-TO Zenica“ nastavlja izgradnju sa 150 miliona KM ulaganja. „Comsar Energy“ ltd. planira početak gradnje „HE Mršovo“ (37,3 MW) ukupne vrijednosti oko 200 miliona KM. Gradnja bi trajala tri do četiri godine što bi godišnje u prosjeku donosilo oko 50 miliona KM. Tu je nastavak ulaganja u „TE Ugljevik 3“ u iznosu od 150 miliona KM. Ulaganja „EFT grupe“ u „TE Stanari“ iznose oko 300 miliona KM a očekuje se i početak gradnje „HE Ulog“ od strane iste grupe sa prosjekom godišnjeg ulaganja do 40 miliona KM.

Nije uzet u obzir mogući početak gradnje „TE Tuzla Blok 7“ ukupne snage 450 MW. Investicija u izgradnju, uključujući i ulaganje u povećanje kapaciteta rudnika, u ukupnom iznosu bi bila oko 1,647 milijardi KM dok bi ulaganje u početnoj 2016. godini moglo biti i do 150 miliona KM. Ulaganja u ostale sektore u rasponu 190-250 miliona KM. Nije uzeta u obzir najavljeno ulaganje u iznosu od 20 miliona KM za plinifikaciju postrojenja u „Rafineriji nafte Bosanski Brod“ d.o.o. Bosanski Brod koje bi trebalo da se završi do kraja 2015. godine.

Upitna je realizacije projekta elektroenergetskog sistema „HES Gornja Drina“ (raskinut je ugovor o strateškom partnerstvu između „Elektroprivrede RS“ i njemačke kompanije „RWE-Innogy“ i trenutno se traži novi partner).

Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 980-1.080 miliona KM. Ulaganje u elektroenergetski sektor BiH bi iznosila oko 780 miliona KM dok bi prosječno ulaganje u ostale sektore bilo nešto veće nego u prethodne dvije godine bilo u rasponu od 200-300 miliona KM. Pored ulaganja „EFT grupe“ („TE Stanari“ do 200 miliona KM i „HE Ulog“ do 30 miliona KM) i „Comsar Energy“ ltd. („Ugljevik 3“ do 150 miliona KM i nastavak „HE Mršovo“ sa ulaganjem oko 50 miliona KM), tu je i završetak glavnih radova na „TE-TO Zenica“ 250 miliona KM. Početak izgradnje „TE Tuzla Blok 7“ bi već u prvoj godini gradnje mogao donijeti ulaganja oko 100 miliona KM. Ako se pokaže uspješnim projekat izgradnje „TE Tuzla Blok 7“ postoji vjerovatnoća i za početak ulaganja u „TE Kakanj Blok 8“ gdje bi u ulaganje u prosjeku na godišnjem nivou bilo ulaganja oko 100 miliona KM. U projekciju nisu uzeta moguća ulaganja u HES Gornja Drina koja bi u narednom periodu mogla donositi oko 100 miliona KM.

Postoje dobri izgledi i za početak ulaganja na projektu „HES Srednja Drina“ gdje bi u prvoj godini ulaganja bilo oko 50 miliona KM te u narednom periodu u prosjeku oko 100 miliona KM godišnje. Još uvijek je upitan projekat u kojem bi se izvršila gasifikacija RS kroz spajanje na gasnu mrežu „Južni tok“ čiji bi jedan krak gasovoda trebao doći početkom 2016. godine do Zvornika.

Projekat u ukupnom iznosu od 500 miliona EUR će raditi zajednička firme „Gas-Res“ i „Gasprom“ U okviru projekta se planira izgradnja dvije elektrane na gas ukupne snage 600 MW uz gasifikaciju opština a grad Banja Luka bi dobila toplanu jačine 150 MW.

Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 900 miliona – 1.050 miliona KM. Ulaganja u elektro energetski sektor su 600 miliona a ulaganje u ostale sektore bi bilo nešto veće nego u prethodnoj godini u rasponu od 300-450 miliona KM. Od ulaganja u elektro energetski sektor tu su TE Ugljevik 3“ sa 250 miliona KM i HE Mršovo 50 miliona KM te ulaganja sa strateškim partnerima u „TE Tuzla blok 7“ 200 miliona KM. Očekuju se finalizacija projekta „TE-TO Zenica“ u iznosu od 50 miliona KM te ulaganje u „HES Gornja Drina“ 50 miliona KM. Nije uzeto u projekciju ulaganje u dio gasovoda kroz RS „Južni tok“ koji bi u prvoj godini mogao iznositi oko 50 miliona KM. Takođe su izostavljena daljnja ulaganja u projekat „HES Srednja Drina“ i moguća ulaganja u „TE Kakanj Blok 8“. Takođe nije uzet u obzir ni ulaganje u projekat „HES Donja Drina“. Do sada je potpisan sporazum Vlade RS i američke kompanije „NGP“ za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva rijeke Drine („HES Donja Drina“ sa hidroelektranama „Kozluk“, „Drina 1“, „Drina 2“ i „Drina 3“ ukupne instalisane snage 365 MW čija bi ukupna vrijednosti investicije iznosila 1,3 milijarde EUR.

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine